

Bruno, jo també em vacune!

María Jesús Chacón Huertas
Carmen Ramos

Aquest llibre s'ha fet gràcies al patrocini de GSK

© 2021

Autora: María Jesús Chacón Huertas
Il·lustracions: Carmen Ramos

www.weeblebooks.com
info@weeblebooks.com

Madrid, Espanya, 2021

Código: NP-ES-GVX-PINS-210003 (v2) 04/2021

Per què ens vacunem? Qui s'hauria de vacunar? Coneixem les malalties que es poden previndre?

Gràcies a l'eficàcia de les mesures que s'han anat introduint durant el segle passat en el món de la salut, tots els ciutadans, principalment els dels països desenvolupats, hem millorat notablement la nostra salut i, amb ella, la nostra qualitat de vida.

Les vacunacions són la prova més concloent de que, com diu el refrany: "més val previndre que curar".

Amb l'objectiu de donar a conèixer el fascinant món de la prevenció, hem creat aquest conte, en el qual hem treballat amb molta il·lusió i on us convidem a descobrir aquest viatge apassionant que ens acompanya al llarg de tota la nostra vida.

Àrea de Relacions amb Pacients de GSK Espanya

Pròleg.

Les vacunes són medicaments molt especials: es donen a persones sanes per a previndre i evitar que es posen malaltes. Cada any, segons Unicef, s'estima que almenys dos o tres milions de xiquets no moren al món, gràcies a l'efecte protector de les vacunes. Tot un èxit!

El llibre que tens a les mans té el format d'un conte, però no és només un conte. És una història entranyable, amb rigor científic, que explica les converses al voltant de les vacunes, d'un avi amb el seu net i de vegades amb la pediatra del xiquet. Al llarg de la narració es van desgranant i revelant diferents converses, basades en l'evidència científica, sobre la importància de les vacunes com a eines de salut individual i col·lectiva.

Quan em van convidar a escriure unes paraules a mode de pròleg del conte, i una vegada que vaig poder llegir el manuscrit inicial, vaig comprovar que aquest conte, que inicialment havia estat pensat perquè només els xiquets conegueren d'una manera clara i didàctica la importància de les vacunes en el món actual, també podria interessar a totes les persones amb interès en aprofundir en l'apassionant món de les vacunes, xiquets, joves i adults, pares i avis... espere que tots gaudisquen amb la lectura d'aquest bonic conte sobre les vacunes.

He de dir que aquest preciós relat, tan ben narrat per la seua autora, María Jesús Chacón expressa conceptes de vegades complexos, amb paraules molt fàcils d'entendre. A més, el conte ve acompanyat d'il·lustracions que donen molta força al text i a les paraules dels que intervenen en el mateix.

I si una vegada acabada la seua lectura, vols conèixer altres aspectes d'interès sobre les vacunes, et convida a continuar amb la lectura de l'epíleg del conte. Potser també et puguen interessar algunes coses que allà s'expliquen...

Luis Ortigosa.

Pediatre. President de la Societat Canària de Pediatria de Santa Cruz de Tenerife.

Membre del Grup Tècnic de Vacunes del Govern de Canàries, i Assessor Intern del CAV-AEP (Comité Assessor de Vacunes de l'Associació Espanyola de Pediatria).

Des de ben xicotet sempre has sigut un xiquet molt especial. Sí, ja sé que estàs pensant que tots els avis diem el mateix, però no, aquesta vegada no et done la raó. Em sent tan afortunat d'haver compartit amb tu tantes converses i tan bons moments que ara, que ja tens catorze anys, ha arribat el moment de donar-te una cosa molt especial, i que porte planejant des de fa temps.

He de confessar-te, això sí, que he tingut una molt bona còmplice, sense la qual hauria sigut impossible acabar el meu regal a temps. Bé, millor dit, el nostre regal. Tant de bo no perques mai aquest interès que mostres sempre per voler saber una miqueta més.

No ho endevines, Bruno? Espere que t'agrade tant com a nosaltres. Crec que ha quedat molt bé! Estic desitjant veure la teua cara de sorpresa quan ho veges...

maig 2017

La setmana passada vas complir sis anys i hui, com el pare i la mare estan treballant, t'acompanyaré jo a la revisió. Aquesta vegada et toca posar-te la vacuna. Recorde que estaves tan content perquè anaves a faltar a classe a la vesprada que quasi se't va oblidar que t'anaven a punxar. Jo t'intentava convèncer que era bo per a tu, però tu insisties que no entenies per què.

—Però avi, si no estic malalt, per què em punxen?

—A veure, com t'ho explique... Te'n recordes quan vam veure la setmana passada el partit d'hoquei sobre gel?

—Sí, avi, va ser molt guapo. Els jugadors estaven tan tapats que quasi no es veien, veritat?

—Sí, sí, Bruno. Estaven tan protegits amb el casc i les proteccions que a penes es distingien.

—Això és perquè així no es fan mal si xoquen, veritat?

—Clar que sí, veus? Doncs just això és el que passa amb les vacunes. Igual que el casc protegeix els jugadors d'hoquei o et protegeix a tu quan vas amb bicicleta, al posar-nos **les vacunes ensenyem al nostre cos a defensar-se. Les vacunes ens ajuden a previndre malalties i a protegir-nos a nosaltres mateixos i als que ens envolten.** Per això és tan important seguir les pautes que ens indica el nostre metge i vacunar-nos. No sé si m'explique...

—Sí, avi. Vols dir que igual que els cascs ens ajuden a no fer-nos mal, les vacunes són com... si foren els nostres cascs?

—Molt bé Bruno, eres un xic molt llest!

Just en aquell moment vam arribar al consultori i acabàvem d'asseure'ns quan la infermera va eixir a cridar. Nosaltres érem els últims.

—Però, què et passa menut?

—Res, avi, no em passa res.

Però no era veritat, jo sabia que et passava alguna cosa. No havies dit ni una paraula des que vam entrar, i quan tu no deies res significava que alguna cosa no anava bé. Van passar uns vint-i-dos minuts fins que es va tornar a obrir la porta. Ens vam alçar de seguida i vam entrar.

—Però Bruno, sí que has crescut, fa molt que no vens a veure'm! —va exclamar la pediatra.

—Hola! Com no em pose malalt... —li vas contestar.

—Que bé! Això és perquè eres un xicotet molt sa i fort. I tens molt bones defenses. Hui et toca revisió i vacuna: primer, farem la revisió. I després, ja veuràs, que quasi ni notaràs la punxada, serà com un pessiguèt. A més, tant bé que et portaves de xicotet...

—De veritat, no plorava?

—No, no que va. Recorde que l'última vegada eres tan xicotet que et vas quedar mirant fixament un dibuix que tenia damunt de la llitera i... Pam! Llavors vam aprofitar per punxar-te. Vinga Bruno, ves llevant-te les sabatilles i puja ací per pesar-te.

Estava clar que per molt que la teua pediatra i la infermera intentaven que t'oblidares de la punxada, el teu cap no deixava de donar-li voltes. A cada pregunta que et feien els contestaves amb un simple sí o no, fins que per fi et vas atrevir a dir el que estaves pensant:

—I si no em vacune, avi? M'ha dit que estic fort, que tinc moltes defenses...

Llavors ens vam mirar els tres somrient i just quan t'anava a respondre la teua pediatra, la doctora Alegria, m'ho va impedir:

—Tinc una idea! Com eres l'últim pacient del matí i tenim temps... Vols que t'explique una història?

—Sí, avi, pot?

—I tant que sí.

—Ja veuràs, és una història basada en fets reals.

—Això vol dir que és... de les de veritat?

—Sí, sí, Bruno, em va passar a mi quan era jove...

Va passar l'estiu que vaig complir dinou anys. Just quan vaig acabar el primer any d'universitat...

Les meues amigues i jo portàvem més d'un any planejant un viatge a l'Índia. Ens encantava llegir sobre la seua cultura. Adoràvem el te, ens atreïen els seus costums, els seus balls... Era el viatge ideal per a nosaltres, així que el vam organitzar amb tota la il·lusió del món.

Totes sabíem que ens hauríem de vacunar, però una de les meues amigues va dubtar fins a l'últim moment. Deia que no era tan important vacunar-se perquè a Espanya ja ens vacunàvem. Jo vaig intentar convèncer-la, explicant-li el que m'explicava el meu metge: "El nostre cos no està acostumat a algunes malalties que existeixen a l'Índia, així que hem d'enfortir-lo i protegir-lo per previndre possibles malalties."

Al final, com t'ho pots imaginar, no la vam convèncer i ens vam vacunar totes, excepte Maria. I, saps què va passar? Doncs que no vam poder gaudir del nostre somiat viatge perquè Maria es va posar malalta i vam haver de portar-la a l'hospital. Va estar malalteta quasi una setmana, li feia mal tot el cos i va tindre febre. Afortunadament es va recuperar i vam poder tornar a casa sanes i salves.

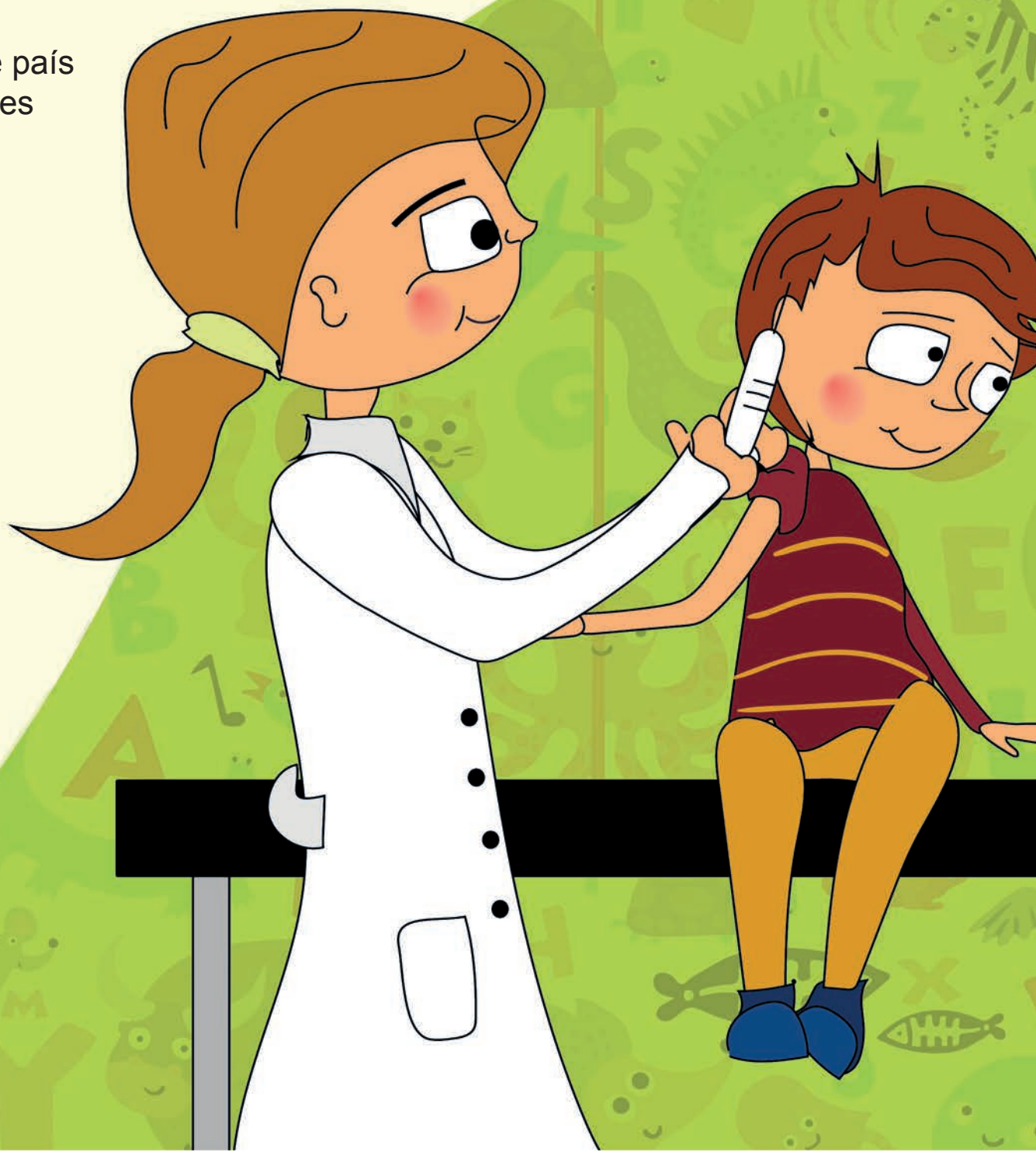
—Veus Bruno, entens ara l'important que és vacunar-se? Abans de fer un viatge a un altre país hem de comprovar que ens hem posat totes les vacunes que ens recomana el metge.

—Sí, doctora, ho he entès... Llavors, em pot posar hui moltes vacunes?

—Ha, ha, ha!

—No, guapo, no. Hem de seguir unes pautes de vacunació, **cada vacuna al seu temps**, Bruno. Encara que tu no te'n recordes, ja t'hem posat moltes. Has portat la cartilla? Me l'ensenyes? Mira, ací ho tens apuntat. Vam començar a vacunar-te quan només tenies dos mesos d'edat, seguint les recomanacions oficials de les Autoritats Sanitàries. Però això ja t'ho contaré un altre dia. Ara, continuem amb la revisió...

Tu estaves escoltant a la teua metgessa amb tanta atenció que, una vegada més, la infermera va aprofitar el moment per punxar-te. Tenia raó. Ho va fer tan bé que amb prou feines vas deixar anar un lleuger "ai!" i això és tot.

Quan la infermera va veure que estaves perfectament i que no hi havia cap reacció adversa, llavors ens va deixar anar a casa.

—Avi, sóc més fort ara?

—Sí, sí, Bruno. Ara és com si sempre portares el casc, ha, ha, ha.

Des de llavors era estrany el dia que no ens preguntaves res relacionat amb les vacunes. Tenies tanta curiositat per saber on es fan, qui i com les fan, si tots els xiquets del món es vacunen... que els teus pares i jo ens documentàvem com podíem per intentar respondre a les teues preguntes. De vegades, quan em preguntaves una cosa que no podia respondre, aprofitava per contar-te el que jo havia viscut.

—Saps què, Bruno? Tenim molta sort perquè ens ha tocat viure en un moment en què hi ha vacunes. Sens dubte, **són un dels millors invents de l'home**. Quan era jove, només podíem protegir-nos d'algunes malalties.

—Només d'algunes?

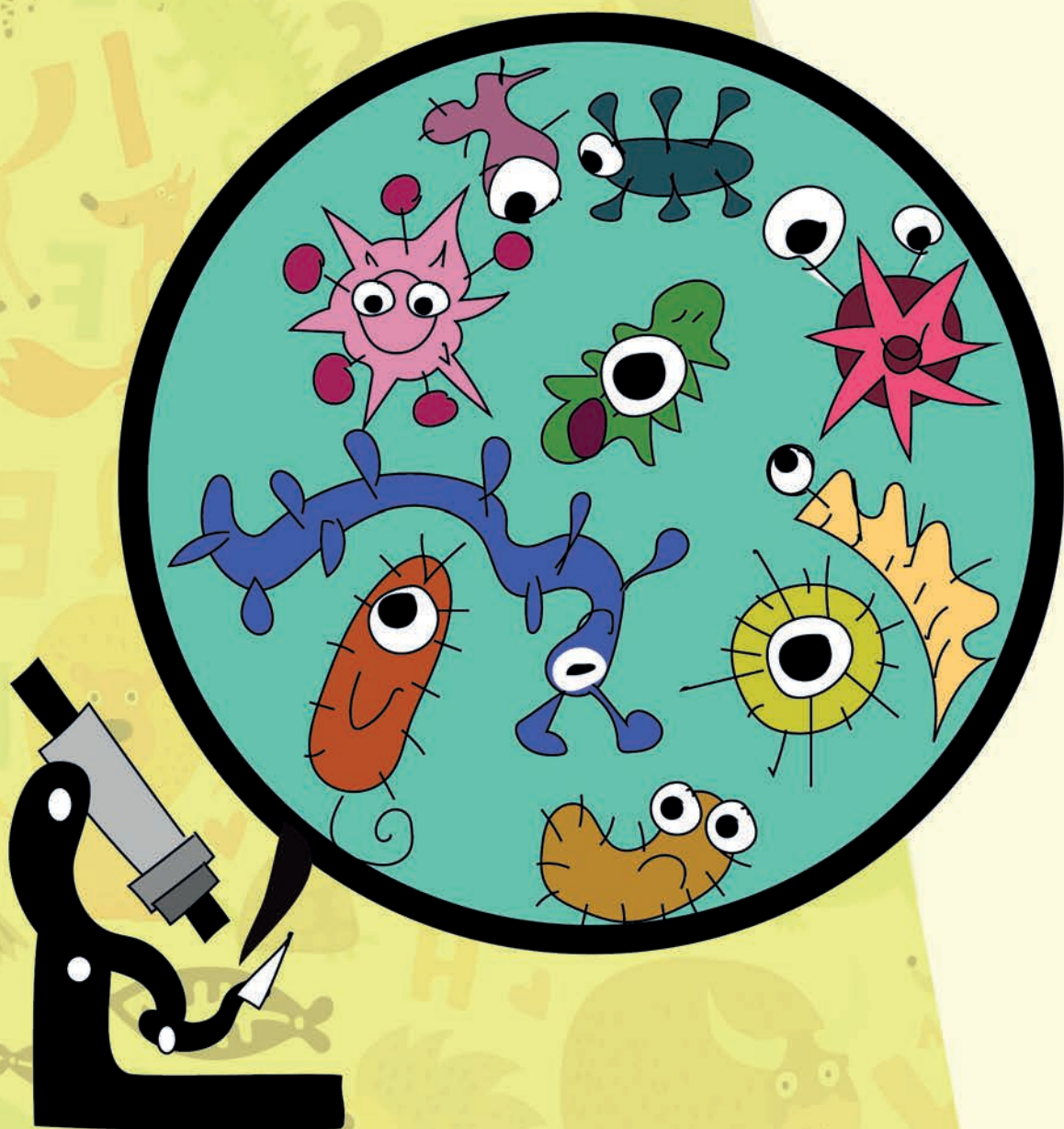
—Sí, sí, ara ens protegim de moltes més. Mira'm el braç, veus aquest xicotet senyal? És d'una vacuna. Els teus pares també la tenen, l'has vist?

—És veritat, és el mateix!

—Solien vindre a l'escola per donar-nos les vacunes. Imagina't, era una novetat per a nosaltres. Ja saps que quan tenia la teua edat, no hi havia internet. Així que no teníem tanta informació com ara. Recorde una de les vegades que van vindre a l'escola, la infermera va tractar de tranquil·litzar-nos explicant-nos en la pissara què era una vacuna. Ho va fer tan bé que ho recorde com si fóra ahir.

—Perfa, conta'm-ho, avil!

—Espera, tens paper i llapis? Jo també preferisc dibuixar-t'ho. A veure si puc explicar-me tan bé com ella. Mira, ens va dir que les vacunes contenen gèrmens, dormits o debilitats, que causen la malaltia contra la que estem vacunats. Així, mentre aquests gèrmens dormen, el nostre cos els està estudiant i creant gradualment una mena d'escut per protegir-nos. I què passaria si aquests gèrmens es desperten? Doncs que aquest escut ens defensaria d'ells. Per això és tan important vacunar-se. En el cas que ens contagiàrem d'alguna malaltia, si ja ens hem vacunat contra ella, no acabaríem anant a l'hospital perquè ja hem entrenat el nostre cos perquè es defense ell solet.

—Clar, això és el que li va passar a Maria, l'amiga de la meua pediatra, veritat? Com que no es va voler vacunar, va acabar a l'hospital.

—Així és, menut!

—Saps què, avi? Ja sé el que vull ser de major.

—Però si encara falta molt per a això...

—Ja, però ho sé. De major vull ser dels que fan les vacunes, com es diuen? Vacu, vacu... vacunistes?

—Ha, ha, ha, eixa paraula no existeix! Els que fan les vacunes són els científics o els especialistes en biologia, per exemple. No et cregues que les vacunes es fabriquen d'un dia per l'altre, eh? Fer una vacuna pot costar molts però que molts mesos o fins i tot anys. D'ací a uns anys, quan vages a l'institut estudiaràs biologia. Ja veuràs, estic segur que t'encantarà, Bruno!

Maig 2019

—Avi, la doctora Alegria m'ha preguntat hui per tu. Com fa molt que no et veu...

—És veritat, no sé... Quan va ser l'última vegada que ens vam veure? La propera vegada t'acompanyaré jo al metge, d'acord?

—Sí, perfa! Avi... I si quan tu eres petit havia només algunes vacunes, llavors als teus pares els van vacunar alguna vegada?

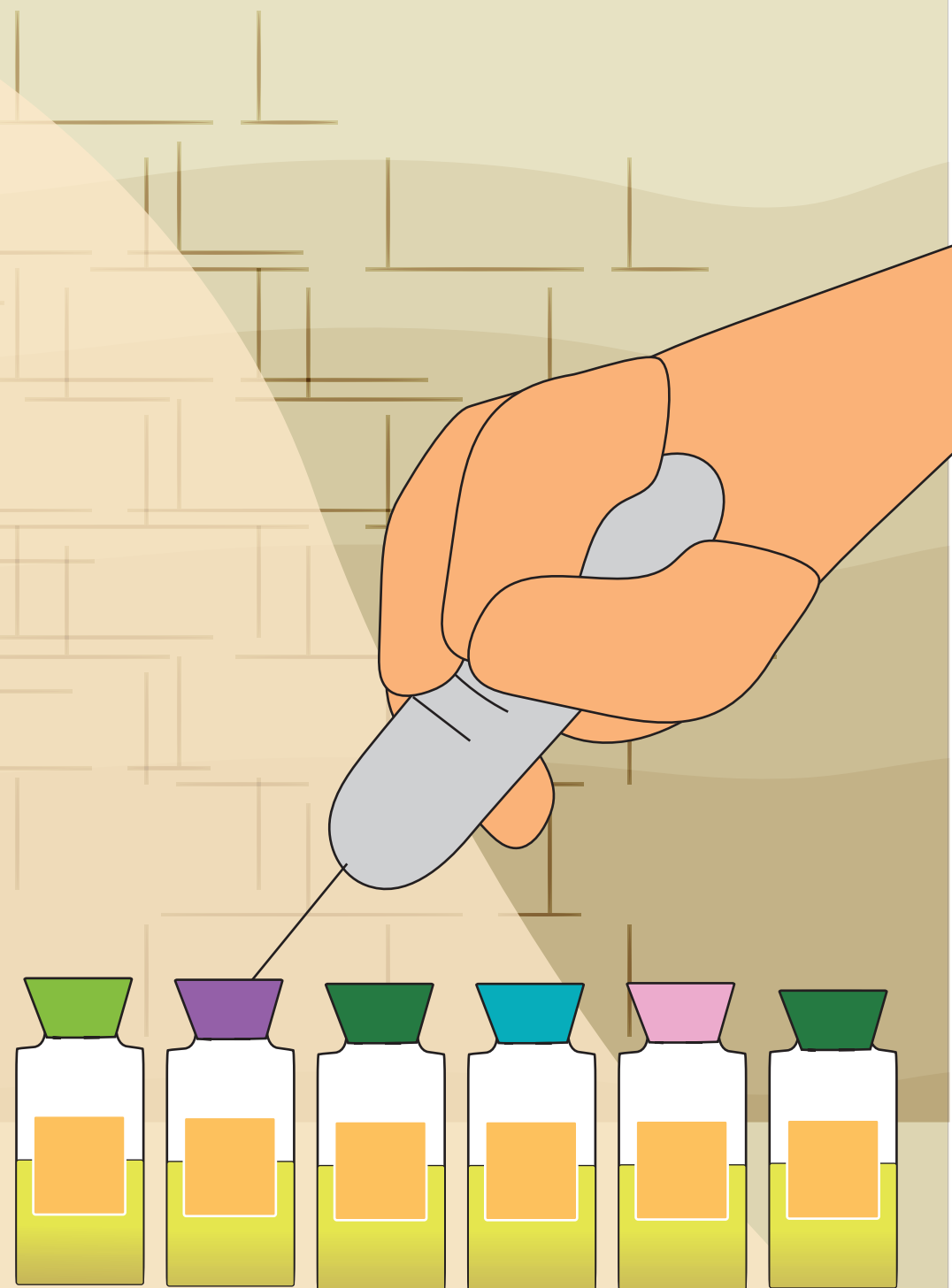
—Sí, sí, alguna vacuna els van posar. El meu pare em contava que abans havia moltes malalties contagioses que van provocar milers i milers de morts per tot el planeta. Afortunadament, avui en dia tenim vacunes disponibles per a aquestes malalties. Recorde que sempre em parlava de la pigota. Em deia que havia sigut una de les epidèmies més antigues i, sobretot, una de les pitjors perquè havia causat milions de morts infantils. Encara sort que els científics van aconseguir descobrir la vacuna contra la pigota i gràcies a ella hem aconseguit erradicar-la.

—Erradicar vol dir que ha desaparegut, avi?
—Sí, menut, sí. Gràcies a les vacunes ni existeix ja la pigota ni moltes altres malalties que conviuen amb nosaltres.
—Que bé, avi! Però, i... Què passaria si deixàrem de vacunar-se?
—Doncs que tornarien a aparéixer brots d'aquestes malalties que ja no existeixen i tornarien a causar de nou milers de morts innecessàries. Però encara hi ha una cosa pitjor que una epidèmia...

—Pitjor encara?
—Sí, sí. Imagina't que en uns anys apareguera una malaltia nova i que fóra molt contagiosa. I, que s'estenguera per tots els països amb tanta rapidesa que fóra impossible frenar la seua propagació. Llavors no parlaríem d'una epidèmia, en aquest cas parlaríem d'una **pandèmia**. A Espanya, fa ja quasi un segle, vam viure una pandèmia horrible, la de la grip, en la qual també van morir milions de persones.

—Carai, avi! Els teus pares van viure aquesta pandèmia, no?
—Clar que la van viure, Bruno! Però pensa que en qualsevol moment podrien tornar a sorgir malalties contagioses que provocaren una altra pandèmia com la de llavors. Que hagen passat ja no vol dir que no tornen a passar.

—De veritat? Creus que podríem viure una pandèmia ara, avi?

—Clar que ho crec, menut! Però bé, no temptem a la sort... Parlant de la grip, saps que la gent major ens posem una vacuna de la grip cada any a la tardor?

—No ho sabia. Però... Si tu no eres major, avi!

—Això és el que voldria jo! Ha, ha, ha!

—I als xiquets no ens vacunen contra la grip?

—Doncs alguns països sí que ho recomanen, però no tots. Tu eres jove i les teues defenses són tan joves com tu. Veus les meues arrugues, Bruno? La meua pell s'arruga perquè em faig major. Doncs al meu organisme li passa el mateix, també es fa major. El meu sistema immunitari, o el que és el mateix les meues defenses, va envellint a poc a poc de manera que quan m'ataca un virus o un bacteri el meu cos ja no respon tan ràpid com quan era jove. Per això a les persones majors ens recomanen vacunar-se contra la grip, per estar sans i forts com tu.

—Jo no vull que et poses malalt, avi. Vacuna't sempre que t'ho diga el teu metge, val?

—He, he, he! Clar que sí, ja saps que sempre seguisc les pautes que m'indica el meu metge, Bruno.

Maiq 2021

La setmana passada vas complir deu anys, que major et fas, menut! Hui sí que em toca acompanyar-te a la revisió perquè el pare havia de treballar i la mare havia d'anar al metge. Aquesta vegada tornàvem a tindre la consulta a última hora del matí. Sequeixes sent un riqüet tan sa i tan fort que a penes visites la teua pediatra...

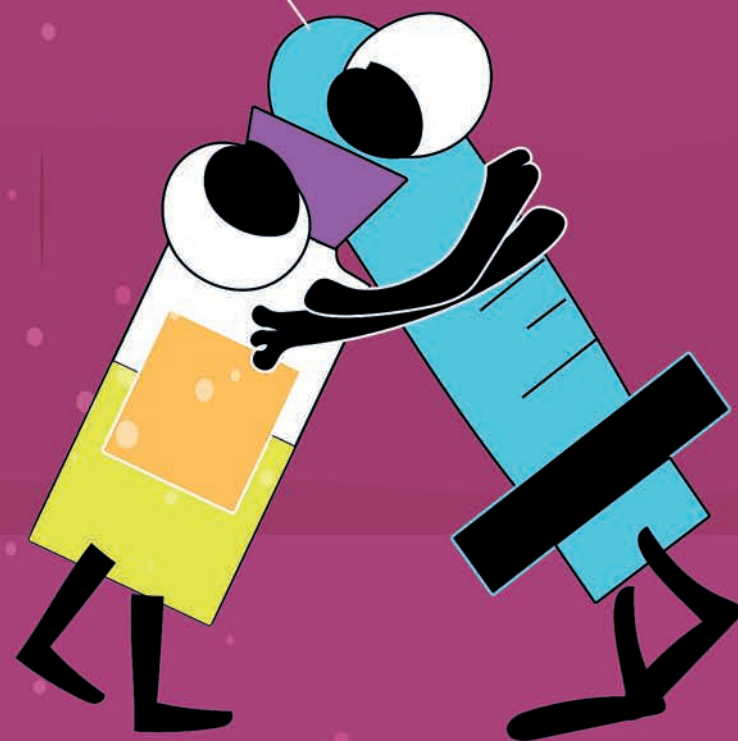
—Saps que hui no em toca posar-me cap vacuna, avi?

—Ja, m'ho va dir el pare ahir a la nit. Hui només revisió. Ja m'he vacunat jo per tu.

—És veritat! Ja t'has vacunat de la COVID-19, avi. Que valent! Els meus amics diuen que sóc un pesat perquè sempre presumisc que has sigut un dels primers a vacunar-te.

—Bé, Bruno, tampoc n'hi ha per tant. En cap moment vaig dubtar de fer-ho. Ja saps que sempre et dic que **les vacunes són els medicaments més segurs que existeixen**. Doncs si no m'haguera posat la vacuna de la COVID-19, no seria coherent amb el que et dic, no? Confie plenament en les vacunes. Era el millor per a mi i per als altres... Recordes quan et deia que podríem viure una pandèmia?

—Sí, avi, no m'ho podia creure. Contaré als meus néts com l'hem viscut igual que tu em vas contar això dels teus pares. Sort que els científics de tot el món van accelerar el procés de fabricació de la vacuna!

—Sí, Bruno, encara sort. Però que ho acceleraren no vol dir que siga de mala qualitat o poc segura, no? Mai es comercialitza una vacuna fins que s'ha comprovat una i mil vegades que és de qualitat, segura i eficaç. Aquesta pandèmia s'ha frenat gràcies a aquestes vacunes, però no oblidés mai que, tal com indiquen les Autoritats Sanitàries, **les vacunes són necessàries durant tota la vida.** Saps que les dones embarassades també es vacunen?

—Ah, sí? No, no ho sabia. Llavors, a la mare la van vacunar?

—Sí, clar, a la teua mare la van vacunar quan tu estaves a la seua panxa, per això vas ser un nadó tan sa.

—Com? Això què té a veure?

Reconec que no sabia molt bé com explicar-te què tenia a veure, però com en aquell moment la infermera ens va cridar, de seguida se'm va ocórrer la solució.

—Vinga, Bruno, ens toca! I si li demanen a la teua pediatra que ens explique què té a veure? Segur que ho farà millor que jo.

—Val, avi!

La doctora Alegria es va acostar a saludar-te desordenant-te afectuosament els cabells. Com es nota que adora la seua feina!

—Però Bruno, que alt i que guapo estàs!
—Hola, doctora. Gràcies! —li vas contestar una mica avergonyit. —Ja sé que avui no em toca vacuna, però puc fer-li una pregunta? Bé, millor dit dos.

—Ha, ha, ha! Clar que sí, Bruno. Les que vulgues. Eres l'últim del matí, així que sóc tota teua.

—És que el meu avi diu que joestic tan fort perquè la meua mare es va vacunar durant l'embaràs. I, no ho entenc.

—Ara t'ho explique, Bruno. Quan vacunem a les futures mares durant l'embaràs aconseguim que la sang materna tinga més defenses. Saps com anomenem també aquestes defenses?

—Sí, es diuen anticossos. Ens ho va explicar l'altre dia la profe de ciències.

—Molt bé, Bruno! Quan vam vacunar la teua mare embarassada, et vam passar a tu part de les seues defenses. I, aquestes defenses són les que et van protegir de possibles infeccions greus durant els primers mesos.

—Llavors, encara tinc aquestes defenses que em va passar la mare?

—Bona pregunta, Bruno. No, no. Aquests anticossos van desaparèixer quan tenies entre sis i dotze mesos. Ja saps que la teua primera vacuna te la vam posar als dos mesos. Anem a fer una ullada a la teua cartilla, la tens per ací?

La doctora Alegria et va explicar una a una les vacunes que ja t'havies posat i les que encara et faltaven.

—Llavors quasi totes ens les posem quan som xicotets, no?

—Sí, la majoria durant els dos primers anys de vida. Per què? Doncs perquè al vacunar-vos abans dels dos anys, a més de protegir-vos a vosaltres de possibles infeccions, també evitem que contagieu a altres xiquets a la llar d'infants, per exemple...

—Doncs quan jo anava a la llar...

De sobte, algú va tocar la porta. Tot i que la infermera va dir "endavant", no va entrar ningú, així que es va acostar ella a obrir-la.

—Mama, quina alegria! —vas exclamar donant-li un bon bes.

—Endavant, arriba vosté a temps!

—Sent interrompre així però he acabat la consulta abans del previst i he decidit acostar-me. Heu acabat ja?

—No, no! Si encara no hem començat la revisió. Fa un moment estàvem parlant de vosté...

—De mi? I això?

—Doncs, ja sap, el seu fill i el seu entusiasme per les vacunes.

—Però Bruno, fill, no sigues tan pesat. Quan era xicotet no parava de dir-nos que de major volia ser vacunista, veritat pare?

La teua pediatra i la infermera van rompre a riure quan van escoltar aquesta nova professió. Al principi, et vas avergonyir una mica del comentari de la mare, però després vas acabar rient-te amb nosaltres.

—D'això fa molt, filla! —et vaig defensar fent-te l'ullet.

—Tens raó, pare! El cas és que el meu fill, ja el coneix vosté doctora Alegria, sent tanta curiositat per tot que, al final, acabarà sent doncs el que ell vulga, és clar.

—Mama, conta'ls això de... quan jo anava a la llar d'infants,
perfa!

—El què, quan tots es posaven malaltets?

—Sí, això mama.

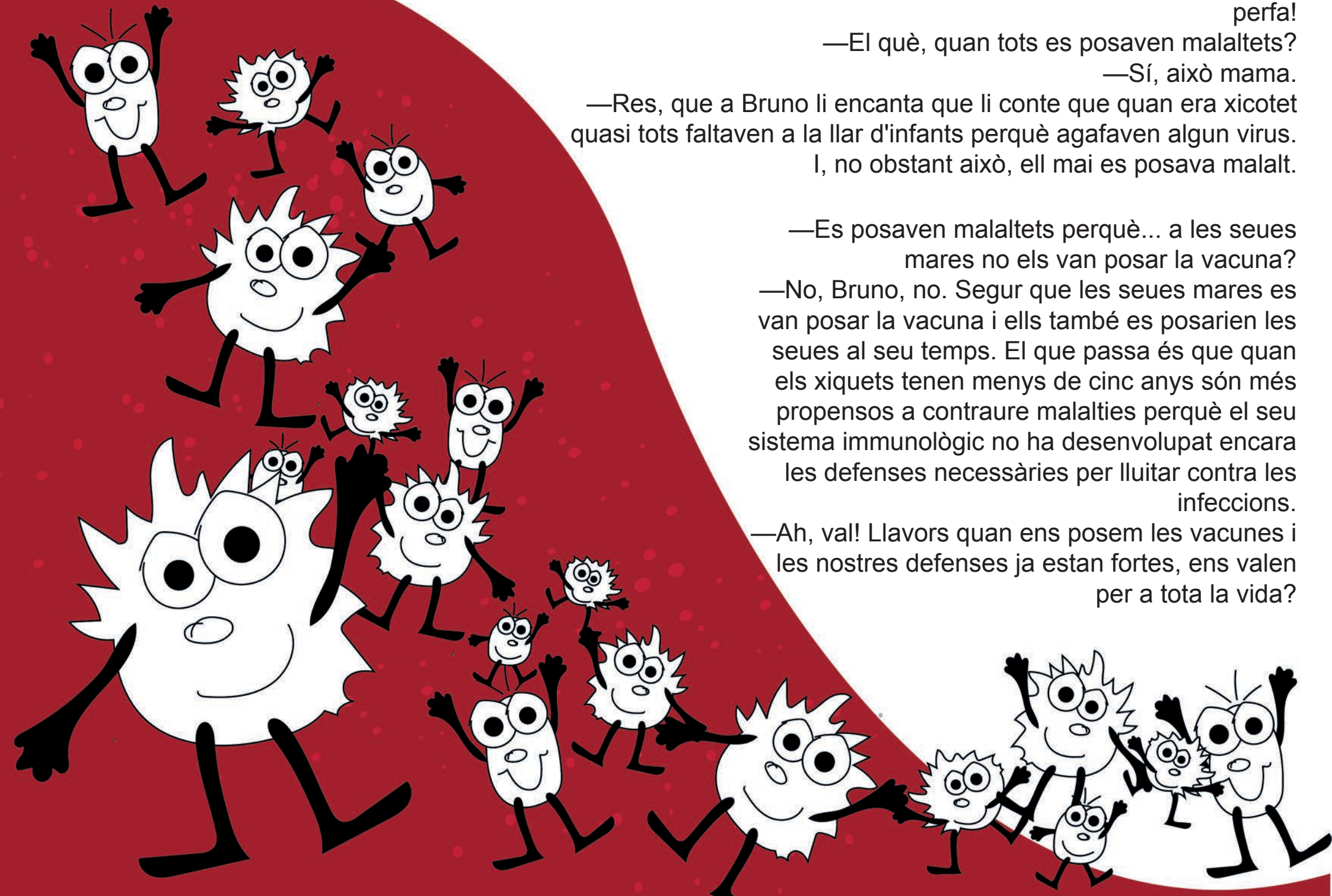
—Res, que a Bruno li encanta que li conte que quan era xicotet
quasi tots faltaven a la llar d'infants perquè agafaven algun virus.

I, no obstant això, ell mai es posava malalt.

—Es posaven malaltets perquè... a les seues
mares no els van posar la vacuna?

—No, Bruno, no. Segur que les seues mares es
van posar la vacuna i ells també es posarien les
seues al seu temps. El que passa és que quan
els xiquets tenen menys de cinc anys són més
propensos a contraure malalties perquè el seu
sistema immunològic no ha desenvolupat encara
les defenses necessàries per lluitar contra les
infeccions.

—Ah, val! Llavors quan ens posem les vacunes i
les nostres defenses ja estan fortes, ens valen
per a tota la vida?

—Bruno, fill, ja n'hi ha prou de preguntes, que ja és molt tard.

—No es preocupe, és el meu últim pacient. Li he dit que em podia preguntar el que volguera.

—Tracte'm de tu, per favor! Si ja som quasi família, ha, ha, ha. Quan acabem la consulta, m'agradaria dir-vos una cosa important, d'acord?

—El mateix dic, ja ens coneixem prou com per tutejar-nos. Ens ho contes ara? —li va respondre la doctora a la mare.

—No, no, ara no. Després, quan acabem.

—Estàs bé, filla?

—Sí, sí, pare, estic fenomenal!

—A veure, Bruno, responc a la teua pregunta. No, no valen per a tota la vida. Algunes de les vacunes que ens posem de xicotets no suposen una immunitat duradora, és a dir, no ens valen per a tota la vida. Perquè seguiscuen tenint efecte **hem de seguir unes pautes de vacunació**, tornant-nos a punxar una dosi que reforce els seus efectes. Si no ho férem així, tornaríem a tindre risc d'emmalaltir. Ensenyeu-me la cartilla, veurem algun exemple. Mmm... Veus? Fixa't ací, seguint les recomanacions oficials, et vam posar una dosi de la varicel·la quan tenies quinze mesos i una altra quan tenies quatre anys.

—I si alguna vegada m'endarrerisc quan em toque posar-me una vacuna, em passaria alguna cosa?

—No, no et passarà res. Encara que sempre et dic que cada vacuna al seu temps, la majoria de les vacunes es poden posar a qualsevol edat i, si se'ns oblidava alguna dosi no hauríem de començar de nou perquè ens seguirien fent efecte, encara que haja passat més temps del recomanat. Ens la posaríem i ja està.

—És que l'altre dia vaig buscar a internet i vaig llegir que no ens podem vacunar si no ens hem vacunat quan ens toca.

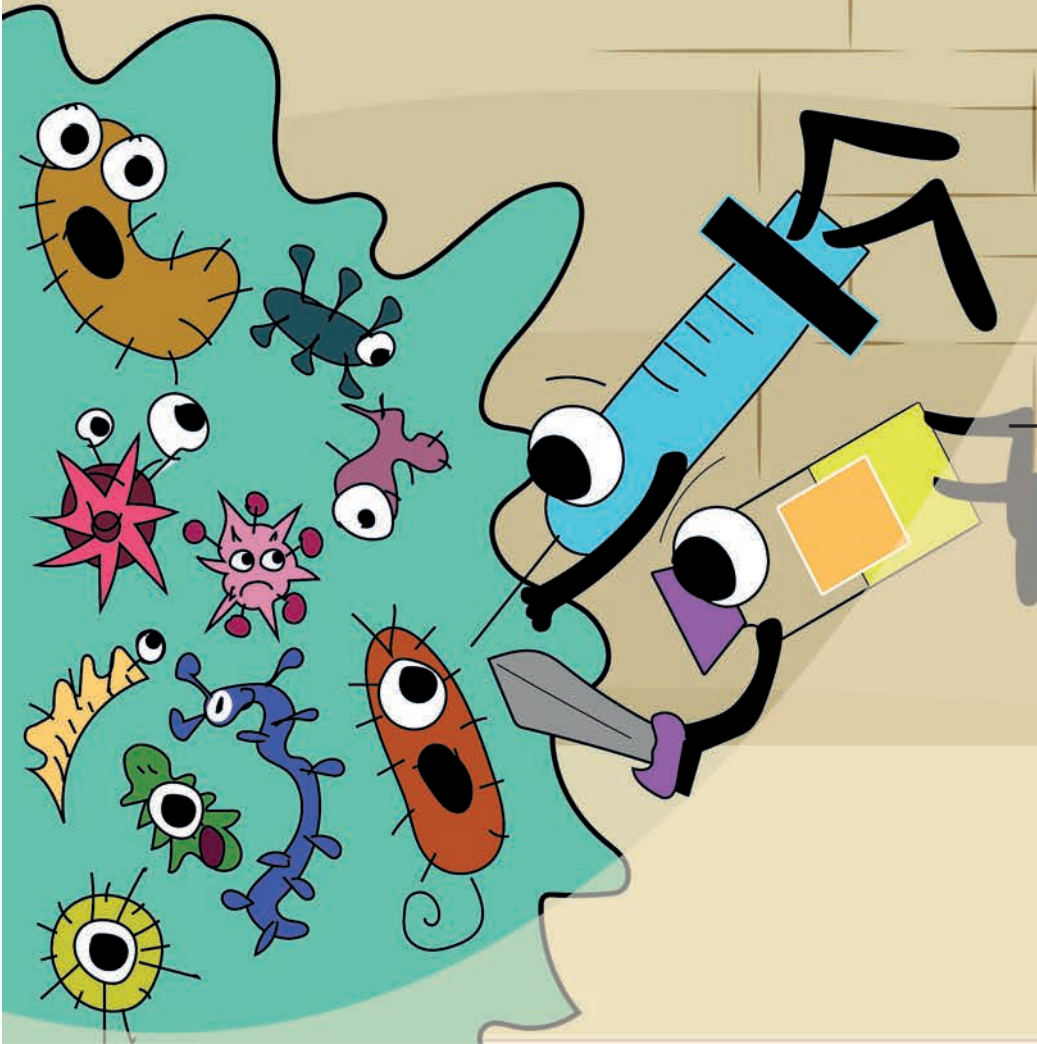
—Així que li vas consultar al “Dr. Google”, eh Bruno? Després t'apuntaré dues pàgines en què podràs consultar tots els dubtes que tingues sobre vacunes, d'acord? Fixa't si és perillós el “Dr. Google” que si no arribes a fer-me aquesta pregunta, t'hauries cregut el que has llegit. Que el “senyor Google” tinga resposta per a tot, no vol dir que diga sempre la veritat, menut. Cal saber on buscar la informació, mai ho oblides.

Mentre la doctora Alegria apuntava en un paperet les dues adreces d'internet que et va donar, la teua mare no parava de fer-me senyals impacient perquè tallara ja la conversa. I, això vaig fer:

—Bé Bruno, seguirem parlant un altre dia, d'acord? Li havies dit a la doctora un parell de preguntes i ja en van unes quantes més, ha, ha, ha.
—Ui, és veritat, ho sent!

—No et preocupes menut, a mi també m'encanta parlar de les vacunes. Sí que és una mica tard, sí. Vinga, anem a la revisió! Només una coqueta més: no dubtes mai que les vacunes són medicaments molt segurs. Fins i tot quan les circumstàncies obliguen a accelerar el seu procés de fabricació, com el que hem viscut amb la COVID-19, els països no la subministren a la població fins assegurar-se de la seua seguretat. És clar que, com la resta de vacunes, les vacunes enfront de la COVID-19 també han provocat lleus reaccions adverses, com una mica de febre o un lleu dolor a la zona de la punxada.

—Mama! Jo he tingut febre alguna vegada?

—No, Bruno! Mai has tingut cap reacció adversa.

—Això és el normal, Bruno! Apa, i ara la revisió! Ves llevant-te les sabatilles i puja ací per pesar-te.

Havia sigut una consulta tan intensa que va ser just en aquell moment quan vaig decidir que no volia que totes aquestes converses desaparegueren sense més. Jo no volia oblidar-les i m'il·lusionava pensar que a tu també t'agradaria recordar-les sempre. Així que em vaig decidir a fer-ho, encara que per això necessitaria l'ajuda d'alguna persona experta. I, clar, sens dubte, eixa persona experta era la teua pediatra. Parlaria amb ella en acabar la consulta.

—Bé, Bruno, estàs perfecte! Segueix així i no tardes tant a vindre'm a veure, d'acord? Quan vulgues seguirem parlant de vacunes...

—Vosté és... científica, doctora?

—No, Bruno, no. El que passa és que a mi, com a tu, també m'agrada molt aquest tema. Tu sí que et convertiràs en un gran científic, si segueixes així.

—Tant de bo, m'encantaria! —vas dir orgullós.

—Gràcies per tot, doctora! Bé... I ara que hem acabat, us done la bona nova...

—És veritat! Per què has anat al metge, mama?

—És que no se'm nota a la cara? Ja t'encarregaràs tu que el teu germanet no tinga por a les vacunes, veritat Bruno?

—Filla! Però quina alegria més gran! Un altre nét o... néta, qui sap!

— De debò, mama? Un germanet!

—Enhorabona! —van exclamar la infermera i la teua pediatra.

—Li posarem totes les vacunes necessàries perquè estiga tan sa i fort com tu, Bruno —et va indicar la infermera.

—Clar que sí! I mama, recorda que tu també t'has de vacunar per passar-li forces al meu germanet, eh? Podré anar amb tu?

—No, no. Tu hauràs d'anar a classe.

—Val, mama!

La mare i tu vau sortir la mar de contents de la consulta. Us vaig dir que m'esperéssiu a fora perquè jo havia de parlar amb la doctora Alegria d'un assumpte personal. Tan bon punt li vaig explicar el meu pla, es va oferir immediatament a ser la meva còmplice.

—És una excel·lent idea, quina sorpresa! A Bruno li encantarà!

—Crec que és una bona manera de que les nostres converses no caiguen en sac foradat. Bruno tindrà un bonic record, no li sembla?

—Clar que sí!

—Llavors jo ho vaig escrivint en paper i després vosté ho revisa i ho passa a ordinador. Ja sap que això de la tecnologia no és el meu fort. Quedem així, doncs?

—Perfecte, compte amb mi per al que necessite! Li deixe la meua targeta, ací baix està el meu telèfon. Ja sap que els divendres a última hora és bon dia per quedar, però per si de cas, cride'm abans.

—Així ho faré! Però, per favor, tracte'm a mi també de tu, que si no sembla un avi, ha, ha, ha. Ah! I gràcies per ajudar-me, doctora. Fins prompte!

Ens vam anar a casa en el cotxe de la mare. El teu pare ens va cridar perquè era tard i estava preocupat. Li estranyava que no haguérem arribat a casa encara. Havia preparat la taula per als quatre...

—Papa, que t'has equivocat. No som quatre, som cinc!

—Ha, ha, ha! És veritat, pensava que no us ho havia contat la mare encara.

—Sí! Al final, ha vingut al metge amb nosaltres i ens ho ha dit. Nyam... quina fam tinc!

Quan vam començar a menjar i el pare et va preguntar com t'havia anat la revisió, et vas posar a contar-li tot el que havies après sobre les vacunes...

Maig 2025

La setmana passada vas complir catorze anys. Recorde que les nostres converses sobre les vacunes van començar quan tan sols tenies sis anysets. Qui ens havia de dir llavors, Bruno, que estàvem a punt de viure una nova pandèmia. Per descomptat, després de la COVID-19, el teu interès pel món de les vacunes es va multiplicar encara més. No et causes de llegir i investigar pel teu compte. Sempre vols saber més. Estàs a punt d'acabar el teu segon any d'institut, i ja eres quasi un expert en vacunes.

La teua profe de ciències està encantada amb tu. No para de repetir-li a la mare que si has d'arribar molt lluny, que si seràs un científic de renom... Mentrestant, la teua pediatra i jo seguim endavant amb el nostre pla. L'altre dia vam decidir que t'ho donariem el dia que et posares la vacuna dels catorze anys. Aquest era el moment idoni! I tu, mentrestant, per no perdre el costum, segueix com sempre: quan podies buscaves qualsevol moment lliure per contar-me...

—Avi, vine, mira el que posa ací! —em vas dir assenyalant la pantalla de l'ordinador—. Te'n recordes d'aquell conte que em vas contar quan era xicotet?

—Quin conte, Bruno? T'he contat tants...

—El que et van contar a tu a l'escola: que les vacunes contenen una part molt xicoteta del germen que causa la malaltia, o una versió adormida o molt feble que quan entra al nostre cos no causa la malaltia, sinó tot el contrari...

—Ah, el que ens va contar la infermera!

—Sí, eixe! Veus? És el mateix que posa ací: quan un virus o un bacteri entra al nostre cos, es multiplica i ataca les cèl·lules, produint una infecció. Llavors l'organisme en reconéixer-lo com un cos estrany fa que el nostre sistema immunològic active els seus mecanismes de defensa fins que els anticossos l'identifiquen i destrueixen les cèl·lules infectades. Aquests gèrmens dolents eren els virus o els bacteris...

—Clar! Quan t'ho vaig contar tindries sis o set anys. Si no t'ho haguera contat així, amb això dels gèrmens, no t'hauries assabentat de res. Eres molt xicotet per entendre-ho. Però, aquesta pàgina és segura, Bruno? És del “Dr. Google” o de la Dra. Alegria?

—Ha, ha, ha! Quina gràcia! Només busque a les pàgines que em va indicar la meua pediatra. I, saps això de la memòria, avi?

—Què és això de la memòria, Bruno? Crec que tampoc me'n recorde, ha, ha, ha!

—Em referisc al fet que el sistema immunològic té memòria, ha, ha, ha.

—Bé, alguna cosa sé...

—T'ho explique? Veuràs... Sabem que quan ens ataca un virus per primera vegada la nostra resposta immune és lenta. El millor és que com el nostre cos recorda els seus enemics, en el cas que ens tornara a atacar el mateix virus o bacteri, el nostre sistema immunològic actuaria molt més ràpid i el cos eliminaria l'enemic abans de desenvolupar la malaltia. Per això són tan importants les vacunes. T'he marejat més?

—No, no, al contrari. El que vols dir és que les vacunes simulen una infecció per entrenar el sistema immunològic, no?

—Així és, avi. Les vacunes aprofiten la memòria de sistema immunològic. El que passa és que aquests anticossos de vegades perden la seua força amb el pas el temps. I és llavors quan necessitem les vacunes de reforç, com la que em toca a mi ara, als catorze.

—I, quan has d'anar a posar-te-la?

—Em va dir la mare que la setmana que ve. Ja saps, aniré a última hora, avi. Vindràs amb mi? La mare ha d'anar a recollir a Nicolau.

—Clar que aniré! A més, he d'ultimar algunes cosetes amb la teua pediatra.

—Quines cosetes?

—No, no. Res, assumptes nostres.

—Val, avi! Per cert, t'he dit que la doctora Alegria m'està ajudant a fer un treball?

I tant que ho sabia, però vaig dissimular com vaig poder. Em vaig fer el ronsa per a no alçar sospites.

—No, no m'ho havies contat. I això?

—És que a classe de ciències hem de fer un treball en grup sobre "Els grans invents" i he convençut els meus amics per a fer-ho sobre les vacunes.

—Bona elecció, clar que sí! Ja saps que per a mi les vacunes són un dels grans invents de l'home. De fet, jo diria que són

la millor medicina preventiva que existeix.

—Sí, avi, ja m'ho has dit moltes vegades. Ens hem dividit la feina i jo quasi he acabat la meua part. Encara que, clar, com jo sé més que els altres, m'ha tocat el més difícil.

—Difícil per a tu? No m'ho crec, si té a veure amb les vacunes, per a tu no hi ha res difícil.

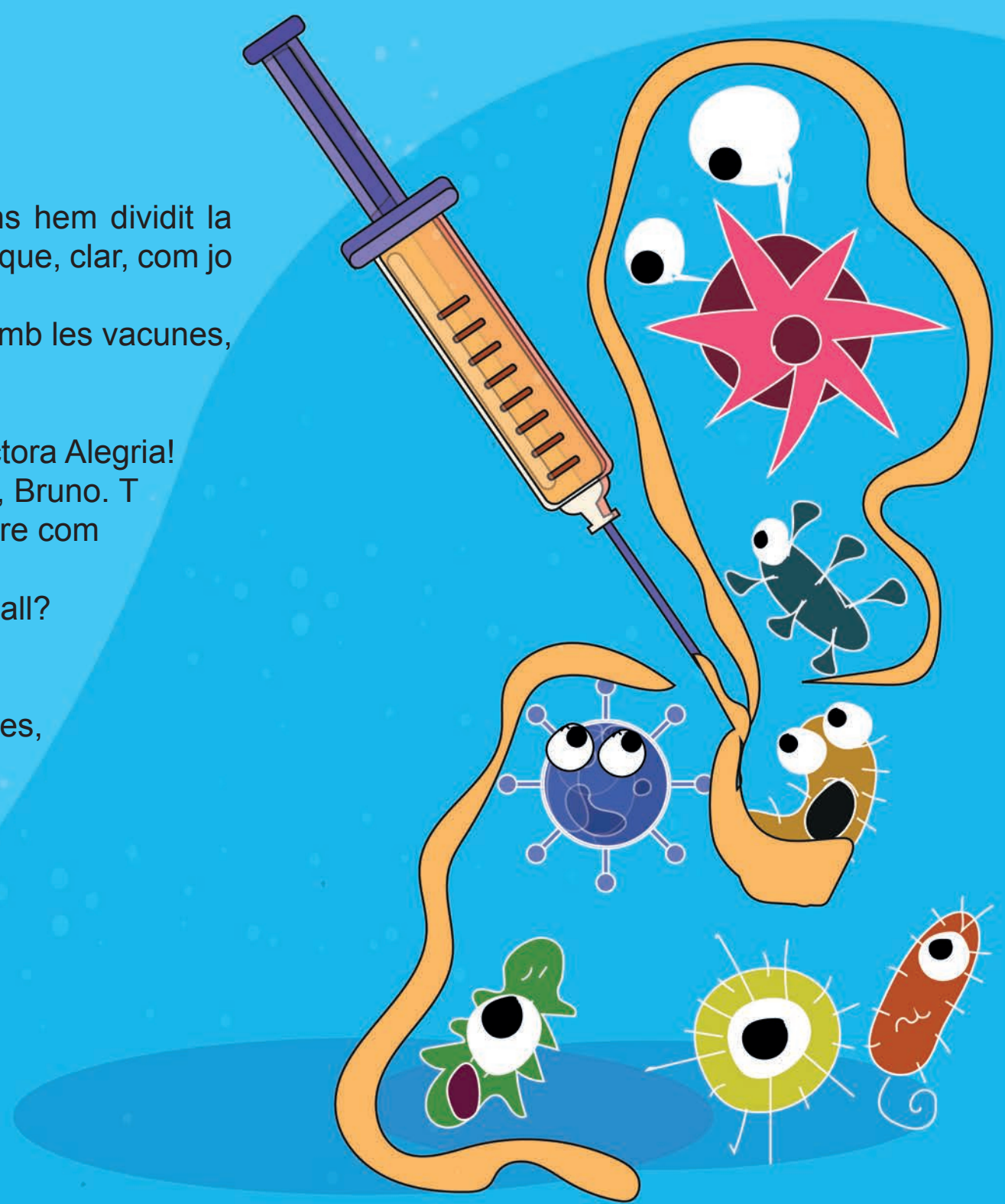
—Bé... Encara sort que tinc el suport de la doctora Alegria!

—És que la doctora és una excel·lent pediatra, Bruno. Tant de bo tothom confiara tant en el seu pediatre com ho hem fet nosaltres.

—Tens raó, avi. Et dic el que m'ha tocat al treball?

—Sí, clar, sóc tot orelles.

—Doncs, he de parlar dels portadors, les soques, el procés de desenvolupament d'una nova vacuna, els assajos clínics... I també dels adjuvants. Havies sentit alguna vegada una paraula tan estranya?

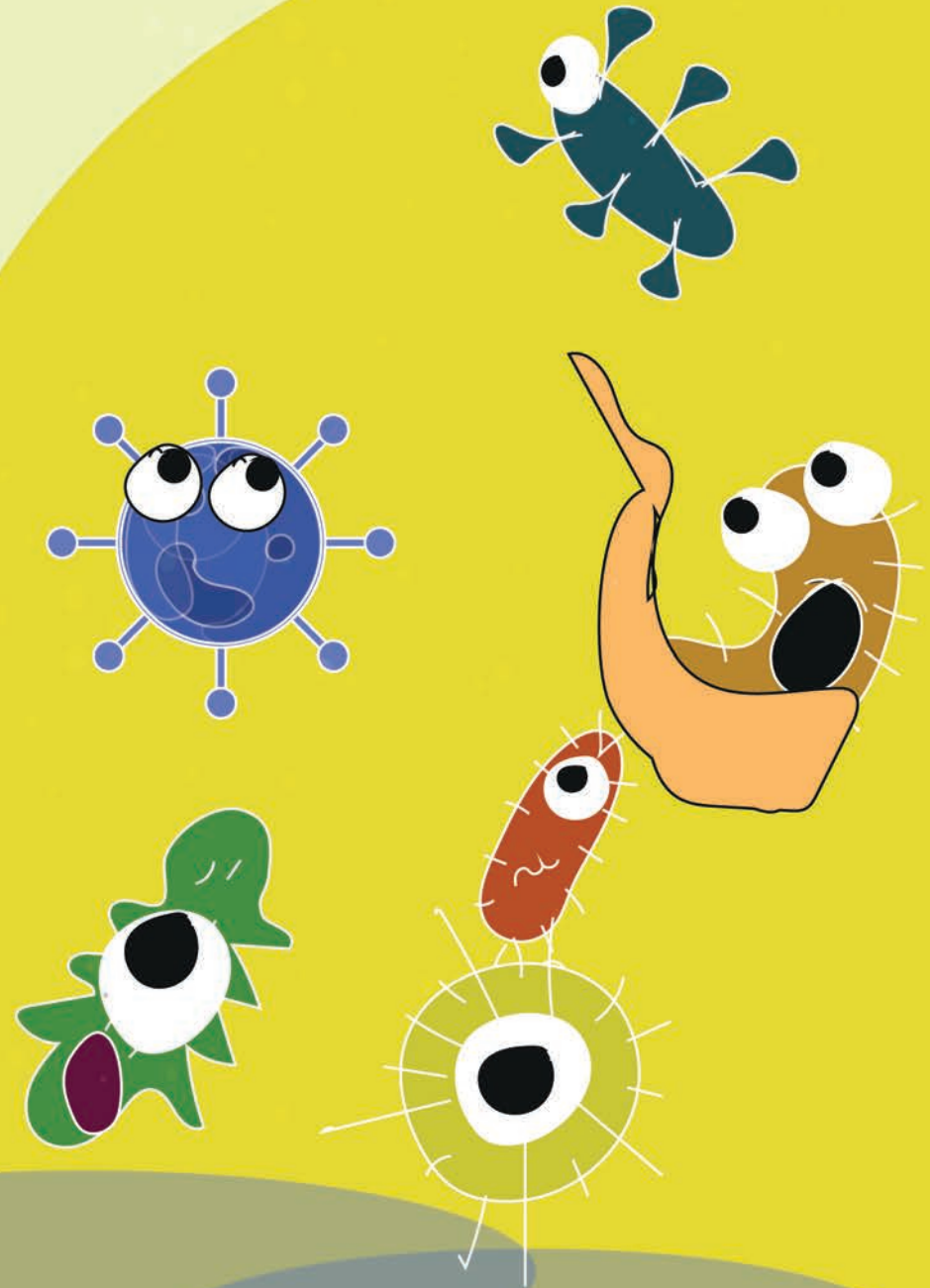

—Doncs, ara que m'ho dius, sí... Vacunista!
Ha, ha, ha.

—Però avi... Ara seriosament, vols saber el que és un adjuvant o no?

—Adju... què? No ho havia sentit en la meua vida, sí clar que vull saber-ho!

—Vine, seu al meu costat, que la busquem on em va dir la doctora. Mira, ací està! "Els adjuvants són molècules que introduïm en les vacunes amb l'objectiu principal de potenciar la resposta immune de l'organisme. Això vol dir que les vacunes adjuvants redueixen la quantitat de virus o bacteris en cada dosi i això facilita la seua producció."

—I... Llavors per a què serveixen les vacunes adjuvants?

—La doctora em va explicar que, per exemple, en el cas que hi haguera una altra pandèmia les vacunes adjuvants serien una de les millors solucions perquè es podrien produir més dosis per protegir tothom.

—Que interessant...! Uf, es molt tard, Bruno, me n'he d'anar ja. Seguirem una altra estona. Desconnecta ja una mica i ves a pegar una volta.

—Val, d'ací una estoneta! Fins demà, avi!

—Fes-me cas, vinga. Adéu, menú!

A l'endemà vaig quedar amb la doctora Alegria, com sempre, a última hora. Estàvem acabant ja la nostra feina i ella em volia ensenyar les seues últimes anotacions.

—Quin nét més agradable que tens! —em va dir mentre obria el seu ordinador—. Ja quasi hem acabat el seu treball de l'institut. Ara veuràs que bé que està quedant.

—Doncs sí, la veritat, el meu Bruno és un xic molt especial. Ahir em va estar explicant el que eren els adjuvants que, per cert, no tenia ni idea. I, m'ho va explicar molt bé.

—Ho agafa tot de seguida! I, canviant de tema, volia comentar-te que tinc un amic il·lustrador que podria fer-nos algunes il·lustracions. Què et sembla?

—Un il·lustrador, de veritat? És una idea estupenda, quedarà genial! Però, sap el que seria meravellós, doctora?

—Doncs no, la veritat. Dis-me.

—M'encantaria que ho llegiren per tot el món i, sobretot, que els pares que dubten si vacunar o no els seus fills, no tinguin cap dubte després de llegir la nostra història.

—Sí senyor, seria meravellós! I jo afegiria una coseta més: en el cas que seguissin tenint algun dubte, que confien en nosaltres i ens pregunten sense por, així amb eixa facilitat amb què ho fa Bruno...

—Te raó, doctora! Aquesta confiança entre metge i pacient és molt, però que molt important.

—Ací està, ja s'ha obert el document!
Per on ens vam quedar? Mmm... Ens
vam quedar per ací, no? Només he
escrit un breu resum. Parlem de
tantes coses que espere haver-ho
posat tot. Ens hem cenyit, sobretot,
als conceptes que havia d'incloure en
el seu treball, ja saps: els portadors,
les soques, el procés de
desenvolupament d'una nova vacuna
i els assajos clínics. Comencem?

—Preparat! Si li sembla bé jo llegiré
les intervencions del meu net i vosté
les seues.

—Bona idea, som-hi!

**I, així va ser com vam començar a
llegir el diàleg que la doctora
Alegria i tu vau mantindre durant la
teua darrera visita a la seua
consulta...**

—Llavors quan parlem de portadors ens referim a persones que poden transmetre una malaltia contagiosa, veritat?

—Així és, Bruno. Ho hem viscut fa poc amb el coronavirus, te'n recordes? Els portadors tenen el virus o el bacteri en el seu organisme, però no tenen cap símptoma, per la qual cosa aparentment estan sans. Per tant, aquestes persones, anomenades asimptomàtiques, són una gran font de contagi per als altres. Quan es realitzen les proves que així ho demostren, han d'aïllar-se per frenar la transmissió del contagi.

—Uf, que bé! Sí, clar que me'n recorde. Les proves eren els tests d'antígens i les PCR.

—Així és. I, el més important, Bruno. Després de la PCR, tot i que el resultat ens donara negatiu, havíem de quedar-nos a casa, aïllats per no contagiar a ningú.

—Clar, doctora, per precaució! Podia eixir negatiu perquè no s'haguera desenvolupat encara. Haver viscut aquesta pandèmia, m'ha ajudat a entendre encara més el món de les vacunes. Li ensenye el que he trobat de soca? La veritat és que això em costa una mica entendre-ho.

—A veure, què has posat?

—Les soques són un conjunt de virus o bacteris que comparteixen, almenys, una característica o variant genètica. Gràcies a elles, els científics identifiquen les malalties, les estudien i després busquen els possibles tractaments.

—La definició de soca l'has explicat bé, encara que no ho entengues. Mira, vaig a posar-te dos exemples.

—Has sentit alguna vegada l'expressió "de soca-rel"?

—Sí, clar. L'avi ho diu a tota hora.

—Doncs aquesta expressió ve d'ací. Quan diem que alguna cosa és "de soca-rel" ens referim al fet que és el moll, l'origen o l'essència d'alguna cosa.

—I l'avi sabrà el que significa "de soca-rel"?

—Doncs, segur que sí, Bruno. Si no, li ho expliques tu, que li agradarà saber-ho. Parlant de l'avi, saps que el teu avi es vacuna tots els anys de la grip, no?

—Sí, ja fa uns quants anys que se la posa.

—I no t'has preguntat mai per què es vacuna cada any?

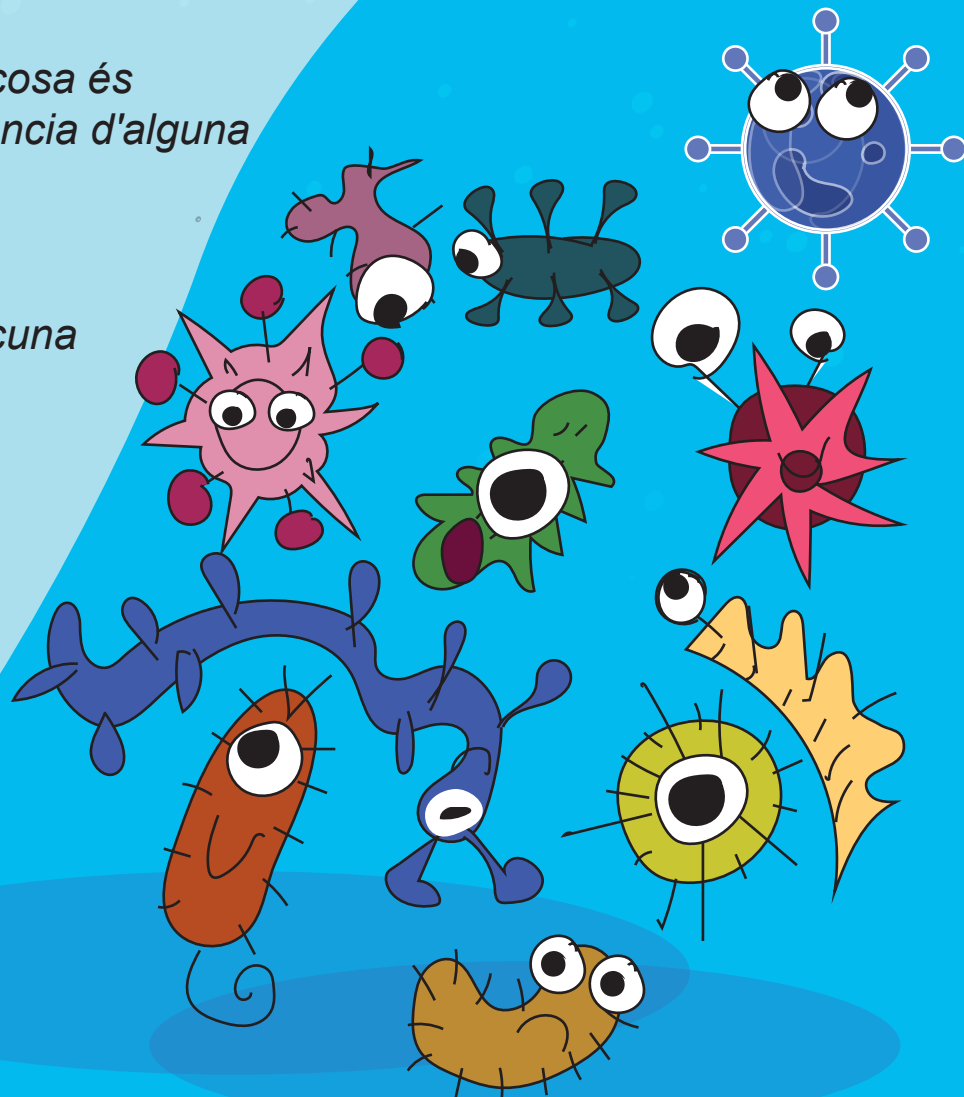
—És veritat, doncs no ho havia pensat!

—Doncs això passa perquè les soques dels virus de la grip van canviant, per això cada any els científics van modificant la vacuna, segons la soca.

—Ara sí que ho tinc clar, doctora! Ho apunte al meu quadern, d'acord?

—Pren-te el temps que necessites...

—Ja he acabat. Li puc fer una pregunta que no té a veure amb el meu treball?

—Clar, Bruno, sols una? No m'ho crec!
Ha, ha, ha.

—És que de vegades pense si hi ha alguna manera de predir una pandèmia. Igual que l'home del temps pot predir si a l'endemà plourà o fer sol, doncs això...

—Bona observació! Però em tem que no és tan fàcil de predir. Desgraciadament l'únic que sabem és que les pandèmies han existit en el passat, acabem de viure una i probablement hi haurà altres en el futur. T enim la sort de comptar amb els mitjans necessaris per crear les seues vacunes, així que allò veritablement important, Bruno, és que lluitem units contra elles per superar-les el més prompte possible.

—Ja... Ostres... Aquell any anàvem tots amb mascareta a classe. I, pel carrer també. Recorde que per frenar els contagis havia hores en què no podíem sortir al carrer... Bé, millor parlem un altre dia del coronavirus, seguim?

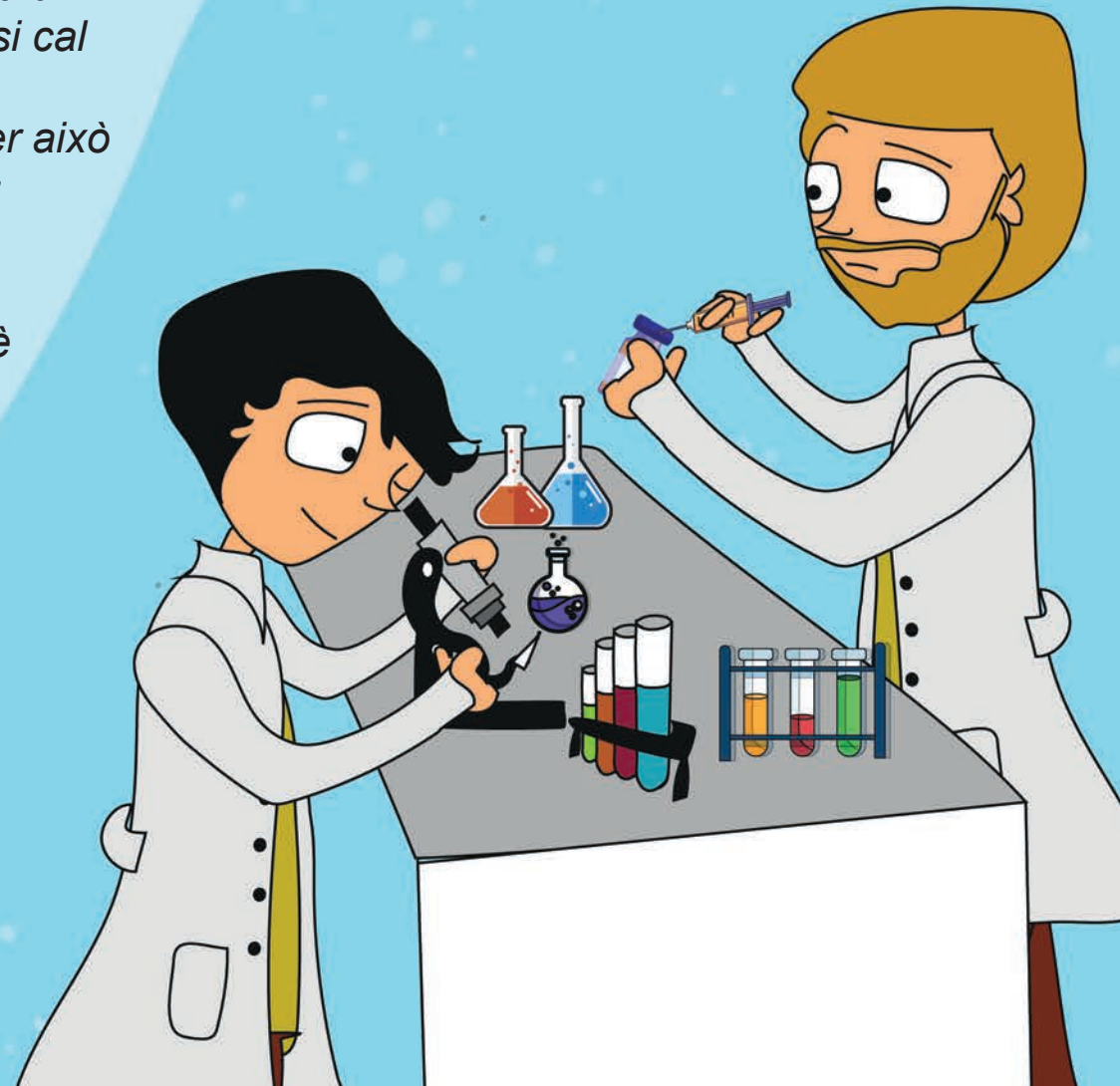
—Sí, clar, un altre dia parlarem de la COVID-19. Ara millor centrar-nos en el teu treball.

—Només em falta allò del procés de desenvolupament d'una nova vacuna i els assajos clínics. Això és fàcil, no tinc cap dubte. Lligc el que he posat?

—Clar que sí, estic desitjant sentir-te.

—El procés de desenvolupament d'una nova vacuna és tan complex que pot durar anys. La major part de el temps s'inverteix en realitzar controls de qualitat. Abans de provar-se en els éssers humans s'investiga al laboratori i després es prova en els animals. Així els científics comproven que, a més de ser segura, es produeix la resposta immune necessària. Després es realitzen els assajos clínics en els éssers humans, en els quals al principi només participen algunes persones voluntàries. Només quan es verifica que és segura i que s'obté la resposta immune necessària, és quan es vacunarà a un major nombre de persones, tenint en compte sempre si cal administrar una dosi o varies. L'objectiu principal dels científics és buscar la seguretat de la nova vacuna. Per això els assajos clínics es poden arribar a prolongar durant molt de temps.

—Molt ben explicat Bruno! Només una coseta, per què no desglosses una mica el paràgraf? Quedarà molt més clar si enumeres el procés de desenvolupament.

—Val, ho canvie!

—I afegiria un xicotet detall més: que en els casos d'emergència sanitària, és a dir, en el cas que hi hagués una pandèmia, com la que acabem de viure, s'acceleraria el procés d'investigació, desenvolupament i fabricació de la vacuna. Això sí, sense oblidar mai la seua seguretat, qualitat i eficàcia.

—Perfecte, afegit! Ja li he contat que el meu avi va ser un dels primers a vacunar-se de la COVID-19, veritat?

—Doncs no, no ho sabia, Bruno, però coneixent el teu avi, no m'estranya en absolut.

—No la entretinc més per hui doctora, gràcies per l a seua ajuda.

—Fantàstic! Ensenya-m'ho quan estiga acabat del tot, d'acord?

—Sí, clar, li ho ensenyaré.

—Bé, doncs aquesta va ser la nostra conversa.

Li sembla bé així o canviem alguna cosa?

—Bé, em sembla perfecte, encara que pensant-ho bé... Sap el que canviaria? Aquesta intervenció final de la vacunació de la COVID-19. El meu net s'obstina a contar-li a tothom que vaig ser dels primers a vacunar-me i, al final, em faré famós, ha, ha, ha.

—No, no, amb la il·lusió que li fa contar-ho. Això sí que no ho canvie. Doncs, en eixe cas no hi ha més que parlar. Em posaré en contacte amb l'il·lustrador a veure si poguera tindre-ho preparat per a la setmana que ve, que és quan té la cita per a la vacuna, veritat?

—Sí, sí, divendres que ve. I, per cert... Com ho titulem?

—És veritat, no havia pensat en el títol. Ja pensaré alguna cosa. Si se li ocorre a vosté, ja em diu.

—Val, i si no que ho trie ell.

—Bona idea, doncs fins a la setmana que ve!

—Adéu, ens veiem!

Dos dies abans de posar-te la vacuna, la doctora em va enviar el conte il·lustrat. Havia quedat realment preciós! Només faltava un xicotet detall. No ens posàvem d'acord per a triar el títol. Al final, vam decidir que el millor seria que ho triares tu.

—Avi, saps què? Estic una mica trist. Aquesta és l'última vacuna que em posaré amb la doctora Alegria. A partir d'ara aniré al metge del pare i la mare.

—Clar, és el que té fer anys, que et fas major. Però, no et preocupes, estic segur que mai oblidaràs la doctora Alegria. A més, segur que seguireu quedant alguna estona.

—M'ha ajudat un munt! Mira, he portat el meu treball per a ensenyar-te'l.

—Crec que ella també té alguna cosa que ensenyar-te.

—Ah sí, a mi?

—Ara ho veuràs, sorpresa!

Quan vam arribar al consultori no hi havia ningú esperant a la consulta, així que vaig tocar i vam passar.

—Endavant, us estava esperant! —va dir emocionada.

—Hola, doctora. Li he portat el meu treball.

—Fantàstic, Bruno! Però abans d'ensenyar-m'ho, deixa que el teu avi i jo et donem alguna cosa que t'hem preparat amb molt d'afecte.

—Els dos? Heu preparat una cosa per a mi...?

—Sí, és un regal especial —va dir mentre el treia del seu calaix. —Tin. Esperem que t'agradi.

Al principi, un enorme somriure es va dibuixar a la teua cara quan vas fullejar les pàgines del conte. Després, unes tímides llàgrimes d'alegria van entelar el teu rostre.

—Vinga, Bruno, no plores, que vas a mullar-ho!

—És un conte, quins dibuixos més bonics! Si sóc jo el protagonista! Avi, eixes tu també i la doctora...

—Clar, és la teua història, Bruno!

—M'encanta, és preciós, gràcies! Li ho ensenyaré als meus amics. I, li ho llegiré a Nicolau perquè no tinga por a les vacunes.

—Només hi ha un xicotet problema.
—Quin problema?
—Que no té títol!
—Ah val, no passa res! Quan ho llija a casa amb Nicolau, pensaré en un.
—Fantàstic!

Ens vam anar a casa amb la vacuna posada i el teu conte a la motxilla. Quan vam arribar li vas preguntar a la mare si podies llegir-li el conte al teu germà abans de menjar. La mare et va donar permís i se'n va anar a la teua habitació. Nicolau va escoltar el teu conte sense parpellejar ni un moment i, quan vas acabar de llegir-li'l, el seu primer comentari va ser:

BRUNO, JO TAMBÉ EM VACUNE!

Lavors et vas quedar un moment mirant, sorprés, perquè sense saber-ho, ell acabava de triar el títol del teu preciós conte.

Epíleg.

Com has vist, tant Bruno, com Nicolau, com la seua mare i el seu avi s'han anat vacunant al llarg de les pàgines del conte. I aquest és un missatge molt clar en el moment actual: les vacunes no són només per als xiquets. Les vacunes s'utilitzen en totes les edats, des de l'embaràs fins a les persones majors de 65 anys. A cada edat hi ha un moment per rebre una vacuna.

Al Pròleg deia que el llibre que tens a les mans té el format d'un conte, però no és un conte qualsevol, ni tan sols és una faula.

Perquè les faules són narracions que, fins i tot, poden ser mites o creences, i de vegades en la nostra cultura, quan ens referim a una faula ens estem referint a una notícia falsa o una mentida. Però en el conte que tens a les mans no hi ha una sola mentida, és una càlida història de complicitat entre un avi, el seu net i la pediatra, que al llarg de les seues 28 pàgines va explicant, pàgina a pàgina, què és una vacuna, per a què ens vacunem, com funcionen les vacunes, perquè és important vacunar-se... Les mateixes preguntes que es fan diàriament milers de pares quan han de començar a vacunar els seus fills sans, de vegades amb temors i dubtes, perquè han sentit que les vacunes poden no ser segures, o poden tenir efectes secundaris.

I és que, desafortunadament, hi ha molts pares amb reticències o dubtes davant la vacunació dels seus fills, perquè des de fa uns anys circulen per internet (per mitjà del conegut "Dr. Google") o per les xarxes socials, nombroses notícies falses, amb dades, mites i creences que fan que, pares no ben informats, decidisquen no vacunar els seus fills, posant en perill la seua salut. I aquests rumors i creences al voltant de les vacunes són difosos pels coneguts com moviments antivacunes, i per a això es valen de l'anonimat d'internet i les xarxes socials.

Un bon consell és que, si vols resoldre els teus dubtes respecte a les vacunes, preguntes directament al teu professional sanitari, al teu pediatre, al teu metge, a la teua infermera, al teu farmacèutic. I si vols tindre respostes als teus dubtes a través d'internet, accedeix només a pàgines segures basades en l'evidència científica.

Els pares amb dubtes sobre les vacunes, una vegada que les resolen, segueixen els consells dels seus pediatres, autoritats sanitàries i societats científiques, i mantenen el calendari de vacunacions vigent al nostre país, a diferència dels moviments antivacunes, que creuen, com un dogma de fe, que la vacunació és perjudicial, i deixen de vacunar els seus fills, tot i l'evidència científica sobre la seguretat i l'eficàcia de les vacunes.

Els moviments antivacunes són tan antics com les pròpies vacunes: van sorgir quasi al mateix temps que la primera vacuna, la vacuna enfront de la pigota. I crec que val la pena que contem breument com van sorgir les vacunes: en 1796, Edward Jenner, un metge rural anglès, a qui es considera el pare de la vacunologia moderna, va comprovar que les munyidores de vaques estaven en contacte amb la verola bovina, una malaltia benigna per a elles, i no obstant això no emmalaltien de la pigota o verola humana, malaltia molt més greu, i que en aquests anys provocava centenars de milers de morts al món. El Dr. Jenner, observant aquest fenomen, va demostrar que variolitzant a un xiquet a partir de les lesions de les mans de les munyidores, aquest xiquet quedava protegit de la verola humana. El Dr. Jenner va investigar i va publicar que el xiquet James Phipps, que era el nom del xiquet en qüestió, setmanes després de la variolització quan va estar en contacte amb la verola humana no va contraure la malaltia: ací comença l'era moderna de la vacunació.

I tan sols sis anys després, van sorgir al Regne Unit les primeres publicacions del que s'anomenava Societat antivacunes, que va tractar de ridiculitzar i tirar per terra els primers arguments científics del començament de les vacunes. Fins i tot alguns col·legues metges del propi Dr. Jenner posaven en dubte l'eficàcia del seu descobriment.

Uns anys més tard, en 1803, va salpar del port de La Corunya un vaixell, el María Pita, rumb als territoris que posseïa Espanya, a Amèrica i Filipines, amb l'objectiu de variolitzar al major nombre de població possible, i d'aquesta forma controlar els estralls que la verola estava causant en aquells territoris d'ultramar. El vaixell va ser conegut com el vaixell de la vacuna, i l'expedició científica que viatjava en ell, la Reial Expedició Filantròpica de la Vacuna, considerada la primera gran expedició sanitària de la història. L'expedició estava formada per 22 xiquets orfes, d'entre 3 i 9 anys, acompanyats per la rectora de l'orfenat, Isabel Zendal, que exercia funcions d'infermera, i diversos metges (Francisco Javier Balmis, director de l'expedició, i José Salvani, entre altres), il·lusionats per dur a Amèrica el fluid vacunal que immunitzara enfront de la verola humana a milers de persones exposades a aquesta greu malaltia. No em vull estendre en aquest relat, però crec que ha valgut la pena que coneguem com van ser els primers moments de l'inici de la vacunació al món.

La història és llarga, però amb un final feliç. Els moviments antivacunes van continuar, i encara continuen, semblant els seus dubtes sobre l'eficàcia i la seguretat de les vacunes, però la ciència ha continuat avançant, i dos segles després del descobriment del Dr. Jenner, després d'àmplies campanyes mundials de vacunació, es va aconseguir eliminar definitivament la verola del món. L'any 1979, l'Organització Mundial de la Salut (OMS), va declarar erradicada la verola, salvant la vida de centenars de milers de persones, però el més important, demostrant que les vacunes funcionen, salven vides, i que gràcies a elles es poden controlar, eliminar i erradicar malalties que provoquen morts i sofriment. Aquest és l'objectiu de les vacunes.

Fins fa uns anys, les vacunes eren només per als xiquets. Però les malalties infeccioses no entenen d'edats, i avui parlem de vacunes per a totes les edats de la vida, protegint també a les embarassades, als adults i a la gent major davant de diferents malalties que poden provocar complicacions greus als que les pateixen.

Quan estic escrivint la Introducció per al nostre estimat conte, el planeta està vivint la pandèmia pel SARSCoV-2, que ha posat al món "cap per avall" i ha generat la necessitat d'investigar, amb caràcter d'urgència, per al desenvolupament de noves vacunes davant d'un nou virus desconegut per a la humanitat.

No hem d'oblidar que epidèmies i pandèmies i altres catàstrofes sanitàries han conviscut amb la humanitat durant segles, i m'ha semblat oportú fer aquests comentaris a l'epíleg del conte, perquè tinguem molt present que és responsabilitat de tots cuidar-nos a nosaltres mateixos, als que ens envolten, i també al nostre planeta.

En el moment d'escriure aquestes notes, a finals de desembre de 2020, i des del març, s'han posat en marxa més de 200 assajos per al desenvolupament de possibles vacunes enfront de la COVID-19, i d'elles deu estan en les últimes fases dels assajos clínics en Fase 3 per completar les fases de seguretat, immunogenicitat i eficàcia. De fet, el dia 8 de desembre es va iniciar la vacunació al Regne Unit, i la setmana que ve s'iniciarà la vacunació als Estats Units, Canadà, Mèxic i diversos països més, i si el full de ruta es manté, en el primer semestre del 2021 començaran a gran escala les següents vacunacions que marquen el començament de la fi d'aquesta pandèmia.

Les vacunes ens protegeixen enfront de malalties immunoprevenibles, i per això hem de mantindre la confiança en la seguretat i eficàcia de les vacunes per part de la població. Les vacunes segueixen sent necessàries al Segle XXI, i més que mai hem de tindre present que les vacunes per si soles no salven vides, ho fa la vacunació.

Santa Cruz de Tenerife, a 12 de desembre de 2020.

Luis Ortigosa.

Pediatre. President de la Societat Canària de Pediatria de Santa Cruz de Tenerife.

Membre del Grup Tècnic de Vacunes del Govern de Canàries, i Assessor Intern del CAV-AEP (Comité Assessor de Vacunes de l'Associació Espanyola de Pediatria).

Per saber més sobre les vacunes...

<https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/prevPromocion/vacunaciones/calendario-y-coberturas/home.htm>

https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/prevPromocion/vacunaciones/calendario-y-coberturas/calendario/Calendario_CCAA.htm